

meeste plaatsen in toom gehouden door de ondertussen weer hoog geworden konijnenstand. Zolang de konijnenstand zich op dit peil kan handhaven, behoeft in Meijendel dan ook niet te worden gevreesd voor een sterke uitbreiding van het areaal meidoornstruweel ten koste van het open duin.

Het onderzoek in de duinen van Voorne wijst erop, dat eiken in toenemende mate het meidoornstruweel binnendringen. Aangezien eiken sneller groeien dan meidoorns, is er op verschillende plaatsen een ontwikkeling naar gemengd eiken-meidoornbos gaande, waarbij de meidoorn steeds meer naar de randen teruggedrongen wordt, als 'mantelbegroeiing' (vgl. 8). Ook in Meijendel zijn er aanwijzingen voor een dergelijke ontwikkeling. Of deze ook

werkelijk zal plaatsvinden, hangt af van de mate waarin jonge eiken zich zullen kunnen onttrekken aan de sterftedfactoren, waaraan in elk geval de jonge meidoorns wel onderhevig zijn. Ook in dit opzicht zou een hoge konijnenstand een conserverend effect kunnen hebben op het meidoornstruweel.

LITERATUUR

1. A.P. DE CANDOLLE. *Plantae in Dunis repertae in Hollandico meo itinere* 1799.
2. F.W. VAN EEDEN, 1886. *Onkruid*. Haarlem.
3. D. DE GORTER, 1781. *Flora VII provinciarum Belgii foederati*.
4. J. VAN GROENENDAEL, R. BOOT, D. VAN DORP & J. RIJNTJES, 1982. *Vestiging van meidoornstruweel in Duingrasland*. De Levende Natuur 84(1): 11-18.
5. H.C. VAN HALL, 1825. *Flora Belgii Septentrionalis* (plus aanvullingen uit 1836; uit lit. 13).
6. E. HEIMANS & Jac.P. THIJSSSE, 1899. *In de duinen*. Versluis, Amsterdam.
7. ---, 1904. *Wandelboekje*, 3e druk. Versluis, Amsterdam.
8. Chr.G. VAN LEEUWEN, 1973. *De meidoorn als levend, bloeiend en bestendend prikkeldraad*. Ned. Bosb. Tijdschr. 45: 312-317.
9. W.J. PRUD'HOMME VAN REINE, 1938. *De planten in de duinen*. In: A. SCHIERBEEK (red.). *Onze duinen*. A.V.N., 's-Gravenhage.
10. A. SALMAN, 1982. *Oecologisch onderzoek aan de Eenstijlige meidoorn in de Wassenaarse duinen*. Doctoraalverslag vakgroep Oecologie R.U.L.
11. Jac.P. THIJSSSE, 1911. *Blonde duinen*. Verkade, Zaandam.
12. F. VAN VLIET, E. VERBRUGGEN & P.J. DE BOER, 1955. *De aantasting van de berken door houtzwammen in het gebied van de Duinwaterleiding van 's-Gravenhage*. Med. Meijendel-commité, Nieuwe serie no. 2. De Levende Natuur 58: 125-127.
13. L. VUYCK, 1898. *De plantengroei der duinen*. Diss., Leiden.
14. H. GODDIJN & M. WALLAGE, 1981. *Het wilde konijn*. Duin 4(3): 10-12.

Bacterievuurbestrijding eenzijdig gericht tegen de meidoorn

Naar aanleiding van de landelijke aandacht voor het bacterievuur is de laatste jaren ook in de duinen een reactie waarneembaar die ten koste gaat van vele meidoorns. Een diepgewortelde bosbouwgewoonte lijkt de oorzaak te zijn van een onnodig en ongewenst ingrijpen in natuurgebieden. De vraag kan worden gesteld: zijn dode takken verboden in de duinen?

door ALBERT SALMAN

Ter bescherming van boomkwekerijen en fruitboomgaarden heeft staatssecretaris A. Ploeg in maart 1984 nieuwe maatregelen tegen het bacterievuur vastgesteld. Hierbij werden onder meer zgn. 'beschermde gebieden' aangewezen, waarin de bacterievuurbestrijding centraal staat. Op dit beleid is van verschillende kanten ernstige kritiek uitgeoefend, o.m. door de Natuurbeschermingsraad (1). De raad is van mening dat het beleid eenzijdig gericht is op de meidoorn als mogelijke infectiebron en (dus) een bedreiging vormt voor natuur en landschap. Onderzoek in o.a. Engeland door mevr. dr. C. Sloet van Oldruitenborgh (Landbouwhogeschool Wageningen) heeft aangetoond, dat de aantasting van wilde meidoorns een fractie was van die in boomgaarden, kwekerijen, tuinen en parken. Wilde meidoorns die wel waren aangetast stonden altijd op

plaatsen waar de natuurlijke situatie door graverijen of andere oorzaken was verstoord. De meidoorn lijkt redelijk bestand te zijn tegen bacterievuur, terwijl ('veredelde' en dus vaak verzwakte) fruit- en siergewassen in korte tijd afsterven (zie o.a. 2).

Is het dus al de vraag of de bestrijding in de 'beschermde gebieden' effectief is, in de tientallen kilometers daarvandaan gelegen duingebieden is het nut helemaal discutabel. Zelfs door bacterievuurbestrijders wordt erkend, dat het niet mogelijk gebleken is het hele land vrij van de ziekte te houden (3).

DUINEN

In een aantal duingebieden, w.o. verschillende van het Staatsbosbeheer, zijn de afgelopen jaren meidoorns met bruine takken afgezet of omgezaagd. In sommige gevallen ging het om bomen van een eeuw oud, waarvan niet duidelijk

was of bacterievuur wel de oorzaak was van de bruine takken. Onderzoek aan dergelijke meidoorns in o.a. Meijendel heeft tot nu toe steeds uitgewezen dat er andere oorzaken in het spel waren.

Als men bezorgd is over de gezondheid van de meidoornpopulaties in de duinen, mag op z'n minst worden verwacht, dat de oorzaak terdege wordt onderzocht. En zelfs als sprake is van bacterievuuraantasting, kan beter eerst afgewacht worden of de planten niet vanzelf herstellen. Bij onmiddellijk ingrijpen wordt de genetische variabiliteit, waarop resistentie tegen allerlei ziekten berust, onnodig versmald.

In geen geval mag een dode tak in een natuurgebied aanleiding zijn voor gebruik van motorzagen. En ook een enkele dode boom kan beter blijven liggen. Natuurgebieden hoeven niet (meer) zo netjes te zijn!

BRONNEN

1. Advies van de Natuurbeschermingsraad over Bacterievuur, uitgebracht aan de minister van Landbouw en Visserij op 8 dec. 1983. Utrecht.
2. P. NIJHOFF, 1984. *Meidoorns gaan voor de bijl. Natuur en milieu* 84(3): 12-13.
3. Themanummer 'Meidoorn en bacterievuur' (april 1984). *Bosbouwvoorlichting* 23(3).